ΘΕΜΑ 1ΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΕΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΣΕ ΕΝΑΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟ ΠΛΑΝΗΤΗ: Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ.
ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΜΑΘΗΜΑ:
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΤΑΞΗ: Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Να είναι ικανοί οι μαθητές μετά το πέρας της διδασκαλίας:
Α) Να ορίζουν το βασικό οικονομικό πρόβλημα.
Β) Να αναγνωρίζουν την έννοια της στενότητας ως το θεμέλιο του οικονομικού προβλήματος.
Γ) Να διακρίνουν την σημασία που έχει η επιλογή, δηλαδή το Κόστος Ευκαιρίας, στις καθημερινές οικονομικές αποφάσεις.
Δ) Να περιγράφουν τη ροή προϊόντων και χρήματος στο Οικονομικό Κύκλωμα.
Ε) Να κατανοούν πως καλύπτουμε όσο το δυνατόν περισσότερες ανάγκες κάνοντας τη σοφότερη χρήση των χρημάτων ή των πόρων μας.

2) ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Μαθητοκεντρική: Διάλογος σε συνδυασμό με ερωταποκρίσεις, ομαδοσυνεργατική μάθηση, χρήση παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή των μαθητών

3) ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Πίνακας, Κιμωλίες, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, Βιντεοπροβολέας, Φωτοτυπίες

4) ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (Επιλογή άρθρων για διδακτική αξιοποίηση κατά την κρίση του/της διδάσκοντα/ουσας)

- Οικονομικά Α΄ Λυκείου. Αθήνα: ΙΤΥΕ «Διόφαντος».
  (Εστίαση: Κεφάλαιο 1 «Εισαγωγή στην Οικονομική Επιστήμη» - Αναφορά στο Οικονομικό Πρόβλημα, τη Στενότητα, το Κόστος Ευκαιρίας και το Οικονομικό Κύκλωμα).
- Euretirio Οικονομικό Πρόβλημα. Διαθέσιμο στο: https://euretirio.com/oikonomiko-provlima/
- Barnett, S. (2018), The Scarcity of Resources and Unlimited Wants: How We Fulfill Unlimited Wants by Limited Resources. International Journal of Tax Economics and Management, 1(1), 59-66. Doi: 10.35935/tax/11.6659
- Dao H. & Friot D. (2025) Planetary Boundaries: designing (fair?) limits to assess performance at the country level. Front. Sustain. Resour. Manag. 4:1537031. https://doi.org/10.3389/fsrma.2025.1537031
- Henckens, T. (2021). Scarce mineral resources: Extraction, consumption and limits of sustainability. Resources, Conservation & Recycling, 169, 105511. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2021.105511https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2021.105511

5) ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

- **Εισαγωγή – Υπενθύμιση**: Αναφορά στην οικονομική δραστηριότητα, στη διάκριση φυσικών/κοινωνικών αναγκών και στα αγαθά που τις ικανοποιούν (Υποενότητες 1.1, 1.2.1, 1.2.2).
- **Διάλογος** σε συνδυασμό με ερωταποκρίσεις και εικόνες/παραδείγματα για την παρουσίαση του βασικού οικονομικού προβλήματος, της ανάγκης για επιλογή, της εφαρμογής της οικονομικής αρχής και της λειτουργίας του οικονομικού κυκλώματος (Υποενότητες 1.3, 1.4, 1.5, 1.6).
- **Εφαρμογή**
- **Αξιολόγηση**
- **Ανακεφαλαίωση**
- **Ανάθεση Εργασίας**

6) **<u>ΔΟΜΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ:</u>**

Α) Προετοιμασία (3')

Στο προηγούμενο μάθημα, είχαμε αναφερθεί στην έννοια της οικονομικής δραστηριότητας, στη διάκριση των αναγκών (φυσικών και κοινωνικών) και στα αγαθά που χρησιμοποιούμε για να τις ικανοποιήσουμε.
Στο σημερινό μάθημα, λοιπόν, θα εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας στο πώς οι άνθρωποι παίρνουν αποφάσεις όταν <u>οι πόροι τους δεν φτάνουν για όλα όσα θέλουν.</u>
Με το πέρας της διδασκαλίας θα είστε σε θέση:
Α) Να ορίζετε το βασικό οικονομικό πρόβλημα.
Β) Να αναγνωρίζετε την έννοια της στενότητας ως το θεμέλιο του οικονομικού προβλήματος.
Γ) Να διακρίνετε την σημασία που έχει η επιλογή, δηλαδή το Κόστος Ευκαιρίας, στις καθημερινές οικονομικές αποφάσεις.
Δ) Να περιγράφετε τη ροή προϊόντων και χρήματος στο Οικονομικό Κύκλωμα.
Ε) Να κατανοείτε πως καλύπτουμε όσο το δυνατόν περισσότερες ανάγκες κάνοντας τη σοφότερη χρήση των χρημάτων ή των πόρων μας.

Β) Παρουσίαση (18')

(Το περιεχόμενο της παρουσίασης είναι ενδεικτικό και μπορεί να διαμορφωθεί κατά την κρίση του διδάσκοντα/ουσας).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	**ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ**	**ΜΕΣΑ**
Το βασικό οικονομικό πρόβλημα και η στενότητα των πόρων.	Διάλογος σε συνδυασμό με ερωταποκρίσεις	Πίνακας, Κιμωλίες, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, Βιντεοπροβολέας
Η επιλογή και το κόστος ευκαιρίας (η ανάγκη της λήψης αποφάσεων καθημερινά).	Διάλογος σε συνδυασμό με ερωταποκρίσεις και παραδείγματα	Πίνακας, Κιμωλίες, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, Βιντεοπροβολέας

Η οικονομική αρχή	Διάλογος σε συνδυασμό με ερωταποκρίσεις	Πίνακας, Κιμωλίες, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, Βιντεοπροβολέας
Το οικονομικό κύκλωμα	Διάλογος σε συνδυασμό με ερωταποκρίσεις και χρήση διαγράμματος	Πίνακας, Κιμωλίες, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, Βιντεοπροβολέας
Προσωπικές εμπειρίες και απόψεις μαθητών	Διάλογος σε συνδυασμό με ερωταποκρίσεις	Πίνακας, Κιμωλίες, Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, Βιντεοπροβολέας

Γ) Εφαρμογή (15')

Σε αυτό το στάδιο, διανέμεται στους μαθητές μία βιωματική άσκηση εφαρμογής σχετικά με όσα αναφέρθηκαν (η άσκηση είναι ενδεικτική και μπορεί να διαμορφωθεί κατά την κρίση του διδάσκοντα/ουσας).

- 1ο Στάδιο (3 λεπτό): Οι μαθητές χωρίζονται σε διαφορετικές ομάδες των 4 ατόμων και σε κάθε ομάδα διανέμεται ένα Φύλλο Εφαρμογής με το σενάριο «Οικογένεια Παπαδοπούλου»
- 2ο Στάδιο (6 λεπτά): Κάθε ομάδα καλείται να απαντήσει σε φύλλο εργασίας στα εξής: α) Ποιος είναι ο περιορισμένος πόρος της οικογένειας; β) Τι θα αναγκαστεί να θυσιάσει η οικογένεια αν αποφασίσει να αγοράσει τον υπολογιστή αυτό τον μήνα; γ) Με ποιον τρόπο συνδέεται η οικογένεια με τις επιχειρήσεις της περιοχής; Ένας μαθητής από κάθε ομάδα καταγράφει το σύνολο των απαντήσεων
- 3ο Στάδιο (6 λεπτά): Ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα έχει στην διάθεσή του 1 λεπτό για να παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης τις απαντήσεις της ομάδας του. Ο εκπαιδευτικός συνθέτει τις απαντήσεις τον πίνακα.

Δ) Αξιολόγηση (5')

Στο σημείο αυτό, οι μαθητές/τριες καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις κλειστού τύπου (σωστού, λάθους), οι οποίες βρίσκονται στο επισυναπτόμενο φύλλο αξιολόγησης (οι ερωτήσεις είναι ενδεικτικές και μπορούν να διαμορφωθούν επιπλέον ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής που μπορεί να διαμορφώσει ο/η διδάσκων/ουσα κατά την κρίση του). Συλλέγονται τα φύλλα απαντήσεων από τον/την διδάσκοντα/-ουσα και μέσω ερωτήσεων προς τους μαθητές/τριες διευκρινίζονται οι σωστές απαντήσεις στις ερωτήσεις αξιολόγησης και συζητούνται τυχόν απορίες.

Ε) Ανακεφαλαίωση (2')

Κατά τη διάρκεια της ανακεφαλαίωσης, επισημαίνονται τα βασικά σημεία του μαθήματος με την βοήθεια των μαθητών/τριών.

ΣΤ) Ανάθεση Εργασίας (2')

Στο στάδιο αυτό διαμοιράζεται στους μαθητές το φύλλο ανάθεσης εργασίας σχετικά με όσα συζητήθηκαν.

Με την ολοκλήρωση της διδακτικής ώρας ακολουθεί ενημέρωση για την προκήρυξη και υλοποίηση του 1ου Πανελληνίου Μαθητικού Οικονομικού Διαγωνισμού και της διαδικασίας συμμετοχής των ενδιαφερομένων μαθητών/τριών σε αυτόν.

1. ΦΥΛΛΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Το Βασικό Οικονομικό Πρόβλημα:

Σε κάθε κοινωνία, οικογένεια ή ξεχωριστό άτομο εμφανίζεται ένα μεγάλο πρόβλημα.

1. **Οι ανάγκες και οι επιθυμίες μας είναι απεριόριστες.** Όσο περισσότερα αγαθά αποκτάμε, τόσο πιο πολλές ανάγκες εμφανίζονται. Για παράδειγμα, μόλις ένας άνθρωπος έχει σίγουρα καλυμμένη την ανάγκη του για τροφή και γνωρίζει πως μπορεί να καλύψει πάντα την συγκεκριμένη ανάγκη, αναζητά πιο ποιοτικό φαγητό, την δοκιμή νέων γεύσεων κλπ.
2. **Οι πόροι που έχουμε στην διάθεση μας είναι περιορισμένοι.** Τα διαθέσιμα μέσα που έχουμε για να καλύψουμε αυτές τις ανάγκες, όπως το εισόδημα, ο χρόνος και τα αγαθά, δεν είναι ποτέ επαρκή για να τις καλύψουν όλες ταυτόχρονα.

Η αντίφαση αυτή, το ότι θέλουμε πολλά (απεριόριστες ανάγκες), αλλά έχουμε λίγα μέσα να τα αποκτήσουμε (περιορισμένοι πόροι), ονομάζεται **Βασικό Οικονομικό Πρόβλημα.**

Η Στενότητα των Πόρων:

Στενότητα σημαίνει ότι οι διαθέσιμοι πόροι δεν είναι αρκετοί για να καλύψουν όλες τις ανάγκες των ανθρώπων και αποτελεί το βασικό χαρακτηριστικό όλων των αγαθών. Στενότητα δεν σημαίνει ότι δεν έχουμε χρήματα, αλλά ότι τα μέσα που έχουμε στην διάθεση μας είναι πιο λίγα από αυτά που χρειαζόμαστε για να ικανοποιήσουμε όλες τις ανάγκες μας. Για Παράδειγμα, ακόμα και αν μια οικογένεια αυξήσει το εισόδημα της θα της προκύψουν νέες επιθυμίες τις οποίες πάλι δεν θα μπορεί να καλύψει, όπως ένα οικογενειακό ταξίδι.

Το Κόστος Ευκαιρίας:

Ακριβώς επειδή οι πόροι είναι περιορισμένοι, δεν είναι δυνατόν και να αποκτήσουμε όλα τα αγαθά που επιθυμούμε. Αυτό μας υποχρεώνει να κάνουμε κάποιες επιλογές και να βάζουμε προτεραιότητες. Ο καταναλωτής πρέπει να αποφασίσει ποιες ανάγκες είναι πιο επείγουσες να ικανοποιηθούν άμεσα και ποιες αργότερα ή και ποτέ. Μπαίνει δηλαδή στην διαδικασία να επιλέξει.

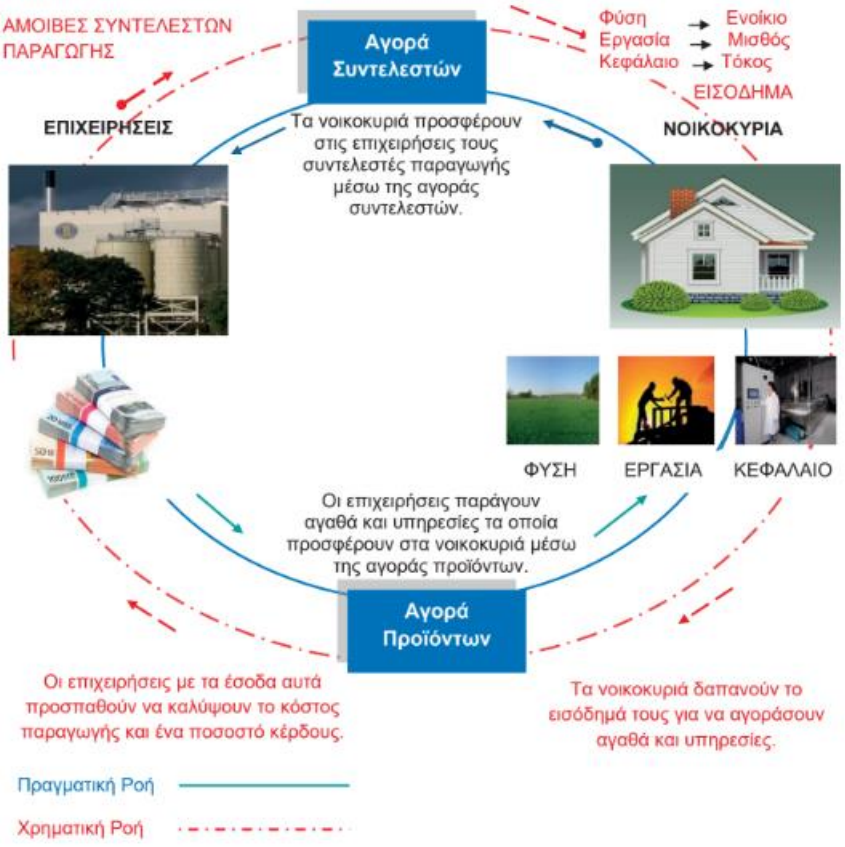
Κόστος Ευκαιρίας: Όταν επιλέγουμε να ικανοποιήσουμε μια συγκεκριμένη ανάγκη, αναγκαστικά θυσιάζουμε κάποια άλλη ανάγκη που έχουμε. Το κόστος ευκαιρίας είναι η θυσία η οποία κάνουμε, κατά την οποία θυσιάζουμε την αμέσως καλύτερη εναλλακτική επιλογή που απορρίψαμε, αφού δεν μπορούσαμε να την ικανοποιήσουμε ταυτόχρονα. Για παράδειγμα, μια οικογένεια έχει 700 € και πρέπει να διαλέξει ανάμεσα στην αγορά ενός υπολογιστή για τα παιδιά του και στην επισκευή του οικογενειακού αυτοκινήτου, το οποίο χρησιμοποιούν για τις καθημερινές τους υποχρεώσεις. Αν επιλέξει το αυτοκίνητο, το πραγματικό κόστος της απόφασης του δεν είναι τα χρήματα που θα δαπανήσει, αλλά και ο υπολογιστής τον οποίο στερήθηκε.

Η Οικονομική Αρχή:

Είναι ο κανόνας που μας επιβάλλει να ξοδεύουμε τα χρήματα, τους πόρους και τον χρόνο μας πιο σοφά και ορθολογικά, ώστε να πετύχουμε την μεγαλύτερη δυνατή ικανοποίηση των αναγκών που έχουμε, θυσιάζοντας όσα λιγότερα μπορούμε.

<u>Το Οικονομικό Κύκλωμα:</u>

Περιγράφει πως αλληλεπιδρούν συνεχώς οι δύο βασικές οικονομικές μονάδες της κοινωνίας, το Νοικοκυριό (οικογένειας) και οι Επιχειρήσεις.

Μεταξύ τους δημιουργείται μια διπλή αδιάκοπη ροή.

- **<u>Πραγματική Ροή:</u> Ροή Αγαθών και Παραγωγικών Συντελεστών**
  Τα νοικοκυριά προσφέρουν στις επιχειρήσεις την εργασία τους και άλλους παραγωγικούς πόρους, ενώ οι επιχειρήσεις παράγουν και προσφέρουν στα νοικοκυριά τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που χρειάζονται.
- **<u>Χρηματική Ροή:</u>**
  Οι επιχειρήσεις πληρώνουν τα νοικοκυριά για την εργασία που τους παρείχαν (αμοιβές), ενώ τα νοικοκυριά χρησιμοποιούν τα συγκεκριμένα εισοδήματα για να πληρώσουν τις επιχειρήσεις και να αγοράσουν τα αγαθά που επιθυμούν.

2. <u>ΦΥΛΛΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ</u>

Σενάριο: «Η Οικογένεια Παπαδοπούλου»

Η οικογένεια Παπαδοπούλου έχει καταφέρει να αποταμιεύσει **700€** για τις έκτακτες ανάγκες του μήνα. Αυτόν τον μήνα όμως προκύπτουν ταυτόχρονα **δύο σημαντικές και απαραίτητες ανάγκες**:

- **Ανάγκη 1 (Αγορά Υπολογιστή - 700€):** Ο υπολογιστής του σπιτιού χάλασε και είναι απαραίτητος για τη μελέτη των παιδιών και τις σχολικές τους εργασίες.
- **Ανάγκη 2 (Επισκευή Αυτοκινήτου - 700€):** Το οικογενειακό αυτοκίνητο παρουσίασε βλάβη και χρειάζεται άμεσα επισκευή για να μετακινείται ο πατέρας και η μητέρα στην εργασία τους.

Τα διαθέσιμα χρήματα (**700€**) επαρκούν για να καλύψουν **μόνο τη μία** από τις δύο αυτές πραγματικές ανάγκες αυτόν τον μήνα.

Δραστηριότητα Ομάδας

Μελετήστε το σενάριο και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. **Στενότητα:** Ποιος είναι ο περιορισμένος πόρος της οικογένειας και γιατί δημιουργείται το οικονομικό πρόβλημα αυτόν τον μήνα;
2. **Επιλογή & Κόστος Ευκαιρίας:** Αν η οικογένεια αποφασίσει να αγοράσει οπωσδήποτε τον υπολογιστή αυτό τον μήνα, τι θα αναγκαστεί να θυσιάσει; Ποιο είναι το κόστος ευκαιρίας της επιλογής της;
3. **Οικονομικό Κύκλωμα:** Πώς συνδέεται η οικογένεια με τις επιχειρήσεις όταν επιλέξει να δώσει τα 700€;

3. <u>ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ</u> (Το φύλλο αξιολόγησης είναι ενδεικτικό και μπορεί να διαμορφωθεί κατά την κρίση του/της διδάσκοντα/ουσας):

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Διαβάστε τις παρακάτω προτάσεις και να απαντήσετε αν είναι σωστό (Σ) ή λάθος (Λ).

1. Το οικονομικό πρόβλημα εμφανίζεται στην περίοδο μιας οικονομικής κρίσης.
2. Στις πλούσιες χώρες δεν υπάρχει οικονομικό πρόβλημα.
3. Η έννοια της Στενότητας στην Οικονομία αναφέρεται στην έλλειψη διαθέσιμων αγαθών που καλύπτουν τις ανάγκες των καταναλωτών.
4. Το κόστος ευκαιρίας ενός προϊόντος είναι η αμέσως καλύτερη εναλλακτική επιλογή που θυσιάζουμε για να το αποκτήσουμε.
5. Σύμφωνα με την Οικονομική Αρχή, ο άνθρωπος πρέπει να σπαταλάει όσο το δυνατόν περισσότερους πόρους χωρίς συγκεκριμένο θετικό αποτέλεσμα.
6. Στο Οικονομικό Κύκλωμα, τα νοικοκυριά προσφέρουν στις επιχειρήσεις παραγωγικούς συντελεστές πχ την εργασία τους.

ΦΥΛΛΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

Ονοματεπώνυμο μαθητή/τριας:……

Ημερομηνία:……

1. Σ Λ
2. Σ Λ
3. Σ Λ
4. Σ Λ
5. Σ Λ
6. Σ Λ

4. ΦΥΛΛΟ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(Το θέμα της εργασίας είναι ενδεικτικό. Το θέμα της εργασίας μπορεί να διαμορφωθεί κατά την κρίση του διδάσκοντα)

Θέμα: «Η δική μου καθημερινή διαδρομή στο Οικονομικό Κύκλωμα»

Συντάξτε ένα σύντομο κείμενο (100 με 200 λέξεις) στο οποίο θα περιγράφετε μία πρόσφατη **δική σας οικονομική απόφαση** ή μια απόφαση της οικογένειάς σας.
Στο κείμενό σας πρέπει υποχρεωτικά να μπορούν να αναγνωριστούν οι παρακάτω 4 όροι:

1. Η Στενότητα (περιορισμένοι πόροι/χρήματα)
2. Η Επιλογή
3. Το Κόστος Ευκαιρίας
4. Το Οικονομικό Κύκλωμα (ή σύνδεση με μια επιχείρηση/κατάστημα)